

SSK. Genel Müdürlüğü Yayınları Yayın No. 503

AVRUPA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

Varol Matbaası, 1989 ANKARA

AVRUPA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

Bu Sözleşmeyi imza eden Avrupa Konseyi üyesi Devletler :

Avrupa Konseyinin amacının, özellikle üyelerin sosyal gelişmelerini kolaylaştırmak gayesile, aralarında daha sıkı bir birliğin kurulmasını gerçekleştirmek olduğunu gözönünde bulundurarak;

Sosyal güvenlik mevzuatı arasındaki çok taraflı uyumun bu amacın gerçekleşmesini sağlayacak araçlardan biri olduğunu nazara alarak;

16 Nisan 1964 tarihinde imzaya açılmış bulunan Avrupa Sosyal Güvenlik Kodu'nun 73. maddesi hükmüne göre, bu Kod'u imzalayan tarafların yabancılar ile göçmen işçilerin, sosyal güvenlikleri bakımından, özellikle, kendi vatandaşlarıyla eşit muamele görmeleri ve kazanılmış haklarla kazanılmakta olan hakların muhafazasına ilişkin sorunları düzenleyen özel bir sözleşme yapılması için çaba harcadıklarını gözönünde bulundurarak;

Akit Taraflardan her birinin sosyal güvenlik mevzuatına göre Akit Tarafların vatandaşlarıyla mültecilere ve vatansız kimselere eşit muamele yapılması prensibini, korunan kimselerin Akit Tarafların ülkeleri arasında yer değiştirmiş olmalarına rağmen, sosyal güvenlik mevzuatı ile sağlanan yardımlardan yararlanma hakkını muhafaza edeceklerine dair olan prensibi ve yalnız Avrupa Sosyal Şartının bazı hükümlerini değil, Milletlerarası Çalışma Örgütüncü düzenlenen bir çok sözleşmelerin temelini teşkil eden prensipleri de teyit ederek;

Aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır.

B Ö L Ü M I
GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Bu Sözleşmenin uygulanmasında :

(a) **«Akit Taraf» terimi**, 75. maddenin 1. paragrafı veya 77. madde hükümlerine göre, bir onaylama kabul veya katılma belgesi tevdi etmiş olan her hangi bir Devlet anlamına gelir.

(b) **«Akit Taraflardan birinin ülkesi»** ve **«Akit Taraflardan birinin vatan-daşı»** terimleri, 1 numaralı Ek'te tanımlanmıştır; Akit Taraflardan her biri, 81. maddenin 1. paragrafı hükmüne göre, 1 numaralı Ek'te yapılacak her hangi bir değişikliği bildirmekle yükümlüdür.

(c) **«Mevzuat» terimi**, bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihte Akit Taraflardan birine ait ülkenin her yanında veya bir kısmında yürürlükte bulunan veya sonradan yürürlüğe girecek olan ve 2. maddenin 1. ve 2. paragraflarında belirtilen sosyal güvenlik dalları ve rejimleri ile ilgili bulunan kanunlar ve tüzükler ile diğer kanunî hükümler anlamına gelir.

(d) **«Sosyal güvenlik sözleşmesi» terimi**, 2. maddenin 1. ve 2. paragraflarında belirtilen sosyal güvenlik dallarının ve rejimlerinin tamamını veya bir kısmını kapsayan ve sosyal güvenlik alanında münhasıran iki veya daha fazla Akit Tarafı bağlayan veya sonradan bağlayabilecek olan iki veya çok taraflı her hangi bir sözleşme ile en az iki Akit Tarafı ve bir veya birden fazla Devleti bağlayan veya sonradan bağlayabilecek olan iki veya çok taraflı sözleşme ve bu sözleşmelere uygun olarak yapılan her türlü anlaşmalar anlamına gelir.

(e) **«Yetkili Makam» terimi**, Akit Taraflardan her birine ait ülkenin her yanında veya bir kısmında yürürlükte bulunan sosyal güvenlik rejimlerinin uygulanmasından sorumlu bulunan Bakan, Bakanlar veya diğer muadil makam anlamına gelir.

(f) **«Kurum» terimi**, Akit Taraflardan her birinin mevzuatının tamamını veya bir kısmını uygulamakla görevli bulunan kuruluş veya makam anlamına gelir.

g) **«Yetkili Kurum» terimi :**

i) Bir sosyal sigorta rejimi sözkonusu ise, ya ilgili kimsenin yardım isteğinde bulunduğu zaman sigortalı olarak bağlı olduğu kurum, veya, bir kurumun bulunduğu Akit Taraf ülkesinde ikamet ettiği takdirde, bu kurumdaki yardım istemiye hak kazanmış veya hak kazanacak ise o kurum, veya-hut ilgili Akit Tarafın yetkili makamı tarafından tayin edilen kurum;

ii) Bir sosyal sigorta rejiminden başka bir rejim veya aile yardımları sigortası sözkonusu olduğunda, ilgili Akit Tarafın yetkili makamınca tayin edilen kurum;

iii) 2. maddenin 1. paragrafında belirtilen yardımların yapılmasından işverenin sorumlu olduğuna ilişkin bir rejim sözkonusu ise, ya işveren veya işverenin işçilerini sigorta ettirdiği müessese, bu olmadığı takdirde de, ilgili Akit Tarafın yetkili makamınca tayin edilen kuruluş veya makam; anlamına gelir.

h) «Yetkili Devlet» terimi, ülkesinde yetkili kurumun bulunduğu Akit Taraf anlamına gelir.

i) «İkametgâh», kanunî ikametgâh demektir.

j) «Geçici ikamet yeri» terimi, geçici olarak oturma anlamına gelir.

k) «İkametgâhın bulunduğu yerdeki kurum» terimi, uyguladığı Akit Taraf mevzuatına göre, ikamet edilen yerde sözkonusu olan yardımları sağlamak yetkisi verilmiş bulunan kurum, bu yerde böyle bir kurum yoksa, ilgili Akit Tarafın yetkili makamınca tayin edilen kurum anlamına gelir.

l) «Geçici olarak ikamet edilen yerdeki kurum» terimi, uyguladığı Akit Taraf mevzuatına göre, geçici olarak ikamet edilen yerde sözkonusu olan yardımları sağlamak yetkisi verilmiş bulunan kurum, bu yerde böyle bir kurum yoksa, ilgili Akit Tarafın yetkili makamınca tayin edilen kurum anlamına gelir.

m) «İşçi» terimi, bu Sözleşmede aksine sarahat yoksa, ilgili Akit Tarafın mevzuatına göre, bir işveren tarafından çalıştırılan veya kendi hesabına çalışan veyahut bu kimse gibi işlem gören kimse anlamına gelir.

n) «Hudut işçisi» terimi, bir Akit Tarafın ülkesinde çalışan ve diğer bir Akit Tarafın ülkesinde ikamet eden ve ikamet ettiği ülkeye, prensip olarak her gün veya en az haftada bir dönen bir işçi anlamına gelir. Şu kadar ki :

i) Fransa ile Fransa'ya hududu bulunan ülkeler arasındaki ilişkiler bakımından, ilgili kimsenin hudut işçisi sayılabilmesi için, çalıştığı bölge ile ikamet ettiği bölge, prensip olarak müşterek hududtan her iki yönde yirmi kilometre uzak olmalıdır.

ii) Akit Taraflardan birinin ülkesinde normal işvereni olan bir müessese tarafından çalıştırılan bir hudut işçisi, bu müessese tarafından, hudut alanının dışında ya aynı Akit Taraf ülkesinde veya diğer bir Akit Taraf ülkesinde çalışmak üzere, dört ayı geçmiyeceği tahmin edilen bir süre için gönderildiği takdirde, bu işçi, bu çalışması sırasında, dört ayı geçmeyen bir süre için hudut işçisi olma statüsünü muhafaza eder.

o) «Mülteci» terimi, coğrafi bir sınır tanımaksızın, Cenevre'de 28 Temmuz 1951 tarihinde imzalanan Mülteciler Statüsüne ilişkin Sözleşmenin 1. maddesinin A bölümünde ve Mülteciler Statüsü hakkındaki 31 Ocak

1967 tarihli Protokolün 1. maddesinin 2. paragrafında mülteciye ne anlam verilmişse, o kimse anlamına gelir.

p) «**Vatansız kişi**» terimi, 28 Eylül 1954 tarihinde New York'ta düzenlenen Vatansız Kişilerin Statüsüne ilişkin Sözleşmenin 1. maddesinde verilen anlamı taşır.

q) «**Aile fertleri**» terimi, Yardımları yapmakla yükümlü bulunan kurumun uyguladığı mevzuata, veya 21. maddenin 1. paragrafının (a) ve (c) bentleri ile 24. maddenin 6. paragrafında belirtilen hallerde ülkesinde ikamet ettikleri Akit Tarafın mevzuatına göre, aile ferdi olarak tanımlanan veya öyle kabul edilen veyahut ev halkı olarak saptanan kişiler anlamına gelir. Şu kadar ki, bu mevzuata göre, yalnız ilgili kimse ile beraber oturanların aile ferdi veya ev halkı olarak kabul edilmiş olması halinde, bu kişilerin geçimi esas itibarıyla ilgili kimse tarafından sağlanıyorsa, bu şart yerine getirilmiş sayılır.

r) «**Hak sahipleri**» terimi, yardımlar hangi mevzuata göre yapılıyorsa o mevzuata göre, hak sahibi olarak tanımlanan veya öyle kabul edilen kişiler anlamına gelir. Şu kadar ki, bu mevzuata göre, yalnız ölen kimse ile beraber oturanların hak sahibi olarak kabul edilmesi halinde, ilgili kişilerin geçimleri, esas itibarıyla, ölen kimse tarafından sağlanmış ise, bu şart yerine getirilmiş sayılır.

s) «**Sigortalılık süreleri**» terimi, hangi mevzuata göre geçmişse, o mevzuata göre sigortalılık süresi olarak tanımlanan veya öyle tanınan prim ödeme süreleri, çalışma süreleri, meslekî faaliyet süreleri veya ikamet süreleri veyahut, bu mevzuata göre sigortalılık süresine muadil süre olarak kabul edildikleri ölçüde, diğer bütün süreler anlamına gelir.

t) «**Çalışma süreleri**» ve «**meslekî faaliyet süreleri**» terimleri, hangi mevzuata göre geçmişse o mevzuata göre çalışma süresi veya meslekî faaliyet süresi olarak tanımlanan veya tanınan sürelerle bu mevzuata göre çalışma veya meslekî faaliyet sürelerine muadil süreler olarak kabul edildikleri ölçüde diğer süreler anlamına gelir.

u) «**İkamet süreleri**» terimi, hangi mevzuata göre geçmişse o mevzuata göre tanımlanan ve öyle tanınan ikamet süreleri anlamına gelir.

v) «**Yardımlar**», «**Aylıklar**» ve «**Gelirler**» terimleri, bu sözleşmede aksine sarahat yoksa kamu fonlarından sağlanan bütün ek ödemeler ile her türlü zamları, yeniden değerlendirme ve ek ödenekleri de içine alan bütün yardımlar, aylıklar ve gelirlerle kazanma gücünün idamesi veya artırılması amacıyla yapılan yardımlar, aylıklar yerine yapılan toptan ödemeler ve uygulanan yerlerde, primlerin iadesi suretiyle yapılan ödemeler anlamına gelir.

w) «**Aile ödenekleri**» terimi, çocukların sayısına ve yaşına göre yapılan periyodik ödemeler şeklindeki para yardımları; «aile yardımları» terimi de açık ve kesin olarak II numaralı Ek'in dışında bırakılan özel doğum öde-

neği müstesna, ailenin geçim masraflarındaki dengeyi sağlamak amacıyla yapılan aynı yardımlar ile para yardımları anlamına gelir.

x) «**Ölüm ödeneği**» terimi, ölüm halinde yapılan ve bu maddenin (v) bendinde belirtilen maktu yardım dışında kalan her türlü toptan ödeme anlamına gelir.

y) «**Primli terimi**, yapılması, korunan kimseler veya işverenleri tarafından doğrudan doğruya malî katkıda bulunulması veya bir staj süresinin tamamlanması şartına bağlı olan yardımlar ile bu yardımların yapılmasını sağlayan mevzuat veya rejimler hakkında uygulanır. Yapılması korunan kimselerin veya işverenlerinin doğrudan doğruya malî katkıda bulunmaları veya bir staj süresinin tamamlanması şartına bağlı olmayan yardımlar ile münhasıran bu yardımların yapılmasını sağlayan mevzuat ve rejimlere «primsiz rejim» adı verilir.

z) «**Geçici hükümlere göre yapılan yardımlar**» terimi, uygulanan mevzuatın yürürlüğe girdiği tarihte belirli bir yaşın üstünde bulunan kimselere yapılan yardımlar veya bir Akit Taraf ülkesinin o günkü hudutları dışında meydana gelen olaylar veya tamamlanmış bulunan süreler nazara alınmak suretiyle geçici olarak yapılan yardımlar anlamına gelir.

Madde 2

1 — Bu Sözleşme, sosyal güvenliğin aşağıda belirtilen dallarıyla ilgili bütün mevzuat hakkında uygulanır :

- (a) Hastalık ve analık yardımları;
- (b) Malûllük yardımları;
- (c) Yaşlılık yardımları;
- (d) Ölüm yardımları;
- (e) İşkazalarıyla meslek hastalıkları halinde yapılan yardımlar;
- (f) Ölüm ödenekleri;
- (g) İşsizlik yardımları;
- (h) Aile yardımları.

2 — Bu Sözleşme, yukarıdaki paragrafta belirtilen yardımların işverenler tarafından yapılmasını zorunlu kılan rejimler de dahil olmak üzere, primli veya primsiz bütün genel ve özel sosyal güvenlik rejimleri hakkında uygulanır. Bu sözleşmenin, toplu sözleşmelerle kurulan ve kamu yetkililerinin kararıyla uyulması zorunlu hale getirilen rejimlere hangi şartlar altında uygulanacağı, mümkün mertebe, iki veya daha fazla Akit Taraf arasında yapılan iki veya çok taraflı anlaşmalarla tesbit edilir.

3 — Gemi adamlarıyla ilgili rejimlerde bu Sözleşmenin III. Bölümü hükümleri, bu Sözleşmenin uygulanmasında işveren olarak kabul edilen gemi sahiplerinin yükümlülüklerine ilişkin hiç bir Akit Taraf mevzuatını etkilemez.

4 — Bu Sözleşme, sosyal ve tıbbî yardım rejimleri ile harpten ve sonuçlarından zarar görenlere yapılan yardımlara ilişkin rejimler hakkında uy-